

DEKLARACIJA O RAZVOJU PROSTOVOLJSTVA NA PODROČJU SLOVENIJE IN HRVAŠKE

Deklaracija je namenjena različnim splošnim in prostovoljskim javnostim: ljudem, ki so prijatelji prostovoljnega dela ali sami prostovoljijo. Deklaracija govori o nekaterih splošnih spoznanjih, ki se vežejo na prostovoljstvo, in nekaterih osnovnih analitskih spoznanjih, do katerega so prišli sodelavci projekta »City volunteers«. Projekt »City volunteers« je povezal štiri pokrajine oziroma regije na slovenski in hrvaški strani skupne meje. Bralec Deklaracije naj ne pozabi, da se prostovoljstvo dogaja tako v okviru številnih organizacij (»organizirano«) kot v okviru nenehne medsebojne pomoči in solidarnosti posameznih državljanov izven organizacij (»neorganizirano«).

1. V Evropi vsako leto prostovolji skoraj 100 milijonov odraslih ljudi. Prostovoljstvo ima pomembno vlogo v različnih sektorjih kot so: izobraževanje mladih, šport, kultura, okolje, zdravje, socialno varstvo, varstvo potrošnikov, humanitarna pomoč, razvojna politika in raziskave, zagotavljanje enakih možnosti. Zato so prostovoljke in prostovoljci nepogrešljivi pri zagotavljanju družbene blaginje, saj opravljajo dela, ki jih država velikokrat ne opravlja ali jih ne opravlja več. So nepogrešljivi ob naravnih katastrofah in pri lajšanju stisk ljudi, ki so tudi pri nas vsak dan hujše. Istočasno so prostovoljci zagovorniki pravic prebivalstva, ki se znajdejo na robu ter skrbijo za okolje in naravo. Skratka: prostovoljci in prostovoljke predstavljajo nenadomestljiv človeški kapital in države, ki se tega zavedajo, ustvarjajo pogoje za vključevanje ljudi v prostovoljstvo.
2. Na področju obeh držav deluje danes več kot 65.000 nevladnih organizacij in prav prostovoljstvo predstavlja njihovo najmočnejšo hrbtenico; dela v številnih društvih, ustanovah ali zavodih si brez prostovoljcev sploh ni mogoče predstavljati. Tudi zato je prostovoljstvo v ozadju vseh pomembnih družbenih gibanj in civilno-družbenih dogajanj, ki so pomembno izoblikovala in oblikujejo sedanjo podobo sodobnega sveta.
3. Razvoj prostovoljstva in tega, kar danes imenujemo nevladno organiziranje, sega daleč v zgodovino. V naših krajih so evidentirane različne zveze in združbe prijateljev, ki so imele določene značilnosti današnjih nevladnih organizacij, že v 7. in 8. stoletju. Zgodovinsko gledano pomeni začetek tovrstnih organizacij nastanek cehov (obrtniških bratovščin), verskih dobredelnih organizacij in fundacij v 14. stoletju, pri čemer je bila pri razvoju dobredelnih in socialnih dejavnosti v kasnejšem obdobju zlasti velika vloga religioznih organizacij.

4. Prvi pravni akti, ki urejajo področje interesnega združevanja, so bili izdani po letu 1850. Tako prinaša društveni patent (izdan s strani cesarja Avstro-Ogrske monarhije) prvo ureditev društev, Zakon o pravici do združevanja v društva in politična društva iz leta 1867 pa predstavlja prvo zakonsko ureditev na tem področju. Danes pokriva področje prostovoljstva v Sloveniji in na Hrvaškem cel niz zakonov za posamezna področja družbenega delovanja s krovnicima zakonoma o prostovoljstvu, sprejetima v letu 2007 (Hrvaška) oziroma 2011 (Slovenija).
5. Prispevek prostovoljskega dela v BDP v Sloveniji in na Hrvaškem ne dosega niti 1 %. To uvršča obe državi v skupino držav z nizkim prispevkom prostovoljskega dela v BDP. V najbolj razvitih državah, kot so Avstrija, Nizozemska in Švedska, ta namreč dosega od 3 do 5 % in je posledica drugačne pravno-institucionalne ureditve prostovoljstva ali v okviru širšega civilno-družbenega delovanja ali delovanja in standardov socialne države.
6. Analiza prostovoljstva v Sloveniji in na Hrvaškem v okviru projekta »City volunteers« kaže, da so nestabilno financiranje, nenehno prilagajanje javnim razpisom, nespodbudna davčna zakonodaja, na splošno slab finančni položaj nevladnih organizacij in prostovoljstva ob sočasno vse bolj rizičnih pogojih družbenega življenja ključne značilnosti, ki zavirajo razcvet prostovoljstva v Sloveniji in na Hrvaškem. Analiza prostovoljstva v Sloveniji in na Hrvaškem v okviru projekta »City volunteers« je pokazala, kako šibke so kapacitete organizacij, ki se ukvarjajo z organiziranjem prostovoljstva, kar ob že predstavljenih problemih vpliva na število prostovoljcev in kakovost prostovoljskega dela.
7. Projektne aktivnosti so pokazale, da zainteresirana širša javnost, prostovoljci in prostovoljske organizacije potrebujejo podporo. Podporne aktivnosti za razvoj prostovoljstva so zaželeno, še posebej osebna podpora, kar se izkazuje v veliki obiskanosti usposabljanj in prostovoljskih pisarn.
8. Vlogo pri razvoju prostovoljstvu imajo tudi prostovoljske organizacije. S sodelovanjem, z izmenjavo dobrih praks in skupnimi nastopi so že v projektu dokazovale, da lahko krepijo svoje kapacitete. Posebno vlogo imajo izobraževalne institucije, ki z razvojem prostovoljstva spodbujajo svoje učence in lokalno skupnost.

9. Zato »Strategija razvoja prostovoljstva«, narejena v okviru projekta »City volunteers«, predlaga krepitev prostovoljskega dela na štirih ključnih strateških ciljih:
- standardizaciji dela in krepitvi organizacijskih kapacitet prostovoljskih organizacij,
 - razvoju človeških virov,
 - krepitvi medsebojnega sodelovanja prostovoljskih in drugih organizacij in
 - razvijanju kulture prostovoljstva in njegove javne podobe.
10. Evropska skupnost podpira prostovoljstvo kot aktiven izraz državlanskega delovanja, ki krepi skupne evropske vrednote kot sta na primer medsebojna solidarnost in socialna povezanost. Prav tako podpira prostovoljno delo, ker zagotavlja pomembne priložnosti za različne oblike učenja, ki lahko omogočajo državljanom tudi izboljšanje njihove zaposljivosti na trgu dela. Pri tem je potencial prostovoljskega dela v deželah vzhodne in južne Evrope še vedno premalo izkoriščen in priznan za vsestransko gospodarsko, kulturno in na sploh človeka vredno življenje v pogojih visoko rizičnega vsakodnevnega družbenega življenja.

V Mariboru, 14. 02. 2013